

The Factory Xperience

Nedlagda "Fabriken" i Vännersta blir konstgalleri

*"Ditt öga är tomt som ett ödehus,
det tör bo någon där likväl:
Man kan skymta ett ängsligt fladdrande ljus
ibland. – Kan det vara din själ?"*
(Nils Ferlin)

Det övergivna huset fascinerar. Tillstängt, förlagt i stillhet och samtidigt fullt av liv. Knarrande trappor, sprickor i väggar och vindar fyllda av bråte blir alla till inre landskap att färdas i. Här föds nya historier som bottnar i det som efterlämnats. Huset har många liv men enbart en själ. Den är gammal och vis, fylld av minnesluckor och fragmenterad kunskap. Detta förfall blir en konkret påminnelse om tidens gång. Lyssna, så ska du också höra.

2015 köpte "Myller Kultur och händelser" en byggnad betecknad "Fabriken" i Vännersta, Nordingrå. I fastigheten, som köptes av paret Åman i början av 1900-talet, har det bedrivits bageri, skotillverkning och tobaksaffär. Här har också funnits en järnhandel, och in på 1990-talet Åmans ICA-butik. Efter ett antal års stillhet återvänder nu aktiviteten i byggnaden då galleriet "Lokal 1" öppnar. Konstnärerna Victoria Brännström, Annikka Kronlid Arvidsson, Maria Lagerborg, Viktoria Melinder, Herman Lohe, Jens Reichert och Andreas Lundin har bjudits in att dokumentera och kommentera Fabriken. The Factory Xperience är en sammanhållen utställning som styrs av nyfikenhet, respekt och varsamhet.

Då människan lämnar, flyttar skogens smådjur in. Musspillning i ett hörn, kvistar i en skorsten och i ett fönster återfinns kvarlevor efter en liten fågel. Den tog sig aldrig ut ur Fabriken och dess skelett vilar nu på en liten hylla. Med denna har konstnären Andreas Lundin påbörjat ett samtal som inkluderar en fågel i smidesjärn, på samma gång i flykt och fången i sin cirkelformade ram. I sin verkstext skriver han: "Förr eller senare tar vi oss ut och vidare".

I samma rum dukar Victoria Brännström upp ett bord med föremål hon funnit i huset. Den skulpturala installationen är knappt två meter, men i en viss vinkel, med blicken riktad in i spegeln, stäcker sig bordet ut i oändligheten. Leta, så ska du också finna.

I det övergivna huset finns spänningen mellan det närvarande och det frånvarande. Det som en gång varit är fragment: gapande hål, rasade murstockar, kapade vattenledningar och kärl av alla de slag – skåp med lådor, flyttkartonger och tändhattar. Maskiner har lämnats kvar, likväl som diverse arbetsmaterial. Tre rum har tagits i besittning. Det råder ett ordnat kaos, gestaltat i exempelvis Viktoria Melinders verk *Ordningen*. Det belamrade och nedrasade rummet har städats upp utan att inkräkta på dess personlighet. Snarare tycks hon vilja lyfta fram vissa egenskaper som kan ha varit kännetecknande hos de gamla ägarna, Carl Leon och Harry Åman. Det är kaoset och ordningen, det spontana och det eftertänksamma. På golvet har hon skapat en matta av material hon funnit på plats. Små ovala former av läderspill som troligtvis skulle ha bildat just formen av en matta. Det som lämnats obrukat har hon ordnat, räknat och trätt på trådar. I rummet, från början knappt genomträngligt, står nu förvaringslådor, gamla fönsterrutor och tegelstenar prydligt travade på givna plaster. Den nya ordningen skapar en annan form

av oro, ty vissa saker kan inte inordnas och få sin "mening". Fragmenten erbjuder snarare stickspår och rimligheter. Historier kolliderar.

Annikka Kronlid Arvidsson och Maria Lagerborg har också dragits till spänningen mellan ordning, energi och kaos. I deras gemensamma installation har rummet behållit sin rörighet. På en hylla visas en animation som vore den inbyggd i en låda. I en kantrad trälår visas ytterligare en animation och en tredje skapar ett helt hyllplan där mindre föremål, upphittade på husets andra våning, tar sig fram. Föremålen talar. Återberätta, så ska du också minnas.

Fabriken har vuxit fram i symbios med platsen och fortsätter att göra så. Den uttalade helheten är förlorad, men huset står där ändå, som ett fragment med en ny framtid. Nutid och dåtid flätas samman och möjligheterna blir oändliga. Nu står här ett galleri. Tanken är ett en utställning om året ska bygga på just Fabrikens historiska arv.

Text och foto: Ida Rödén
Volym 2017-08-09